In Stuttgart is nu niet veel meer te beleven, puinhopen en nog eens puinhopen

Belevenissen van André Elings
gedurende 3 oorlogsjaren in Stuttgart

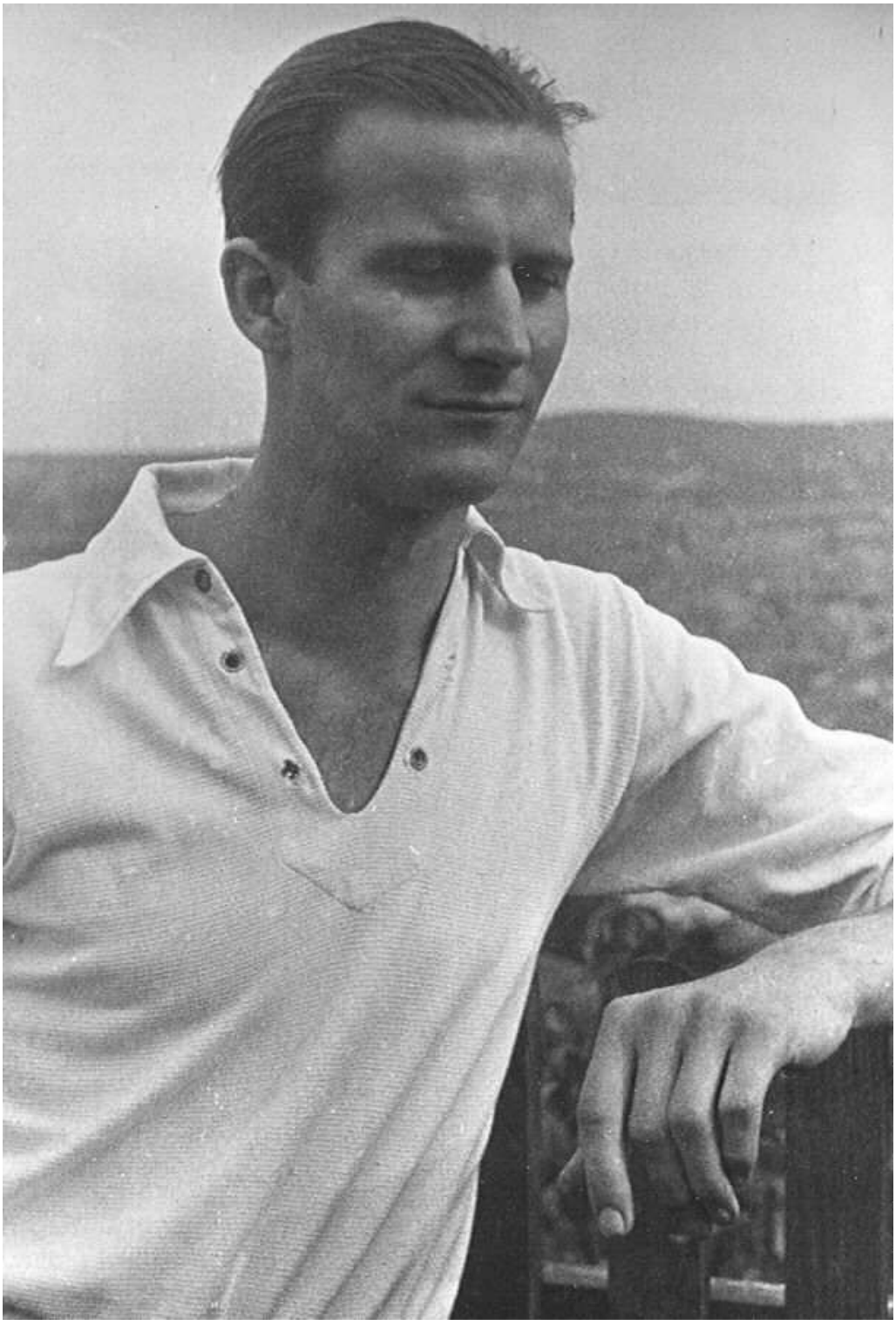
In Stuttgart is nu niet veel meer te beleven, puinhopen en nog eens puinhopen

Peter Elings

Schrijver:
Coverontwerp:
ISBN:
© Peter Elings

Inhoud

Voorwoord....8
Deel 1....9
Het persoonsbewijs....9
De eerste bezettingsjaren in Amsterdam....11
Mijn eerste maanden in Duitsland....15
Het contact met Holland....18
Op stap met Henk Grootenboers....19
Het werk bij Maurer....21
Met verlof naar Holland....23
Dagelijks leven in Stuttgart....24
De bombardementen....30
De invasie....44
Deel 2....45
DAGBOEKAANTEKENINGEN....45
periode 10 augustus 1944 – 20 juni 1945....45

Voorwoord

In ons gezin sprak mijn vader, André Elings, vroeger vaak over de tweede wereldoorlog en wat hij in die periode had meegemaakt. Hij was in 1942 – op 22-jarige leeftijd – vanuit zijn woonplaats Amsterdam naar Stuttgart gegaan om gehoor te geven aan een oproep voor gedwongen tewerkstelling in Duitsland.
Mijn broer Albert en ik wisten wel dat hij geschreven aantekeningen had uit de periode van kort voor en uit de oorlog. Mijn vader heeft gedurende de periode in Stuttgart aan zijn ouders gemiddeld iedere week een brief of briefkaart gestuurd. Bijzonder is, dat deze brieven en kaarten alle bewaard zijn gebleven!
Pas na het overlijden van mijn vader in december 2008 kwamen die documenten en brieven tevoorschijn en zijn we die met bijzondere aandacht gaan lezen.
In de brieven aan zijn vader en moeder schetst mijn vader een beeld van het dagelijks leven in Stuttgart. Hij komt hierin naar voren als een bijzonder serieuze jongeman, die laat blijken zorgen te hebben over zijn vader en moeder in de oorlogssituatie in Holland, zich af en toe zorgen maakt om zijn eigen financiële situatie en zeer begaan is met de politieke werkelijkheid tijdens de oorlog in Europa. In een dagboek heeft hij de laatste periode in Stuttgart en zijn vlucht naar Nederland uitvoerig beschreven. Bij het lezen van al deze aantekeningen was ik erg onder de indruk en besloot ik die door mijn vader geschreven aantekeningen te bewerken en vast te leggen. In het tweede deel van dit boek zijn de dagboekaantekeningen van mijn vader vermeld.
Mijn vader schreef graag en gelukkig maar! Want op basis van al zijn geschreven verhalen en aantekeningen krijgen we een indruk van deze enerverende oorlogsjaren en van de persoonlijke ervaringen van mijn vader, die destijds een twintiger was.

Peter Elings

oktober 2014

Deel 1

Het persoonsbewijs

In het begin van de bezetting traden de Duitsers nogal soepel op. Het bleek echter slechts schijn. Allerlei maatregelen werden getroffen, bepaalde verenigingen werden verboden. Bioscopen waren verplicht om Duitse propagandafilm te vertonen. Vakbonden werden onder Duits gezag geplaatst, andere bonden werden verboden. De Nederlandse Vakvereniging (NVV[1]) werd veranderd in NAF (Nederlands Arbeidsfront)
Ook werden verschillende instellingen in het leven geroepen met verplichte deelname, zoals cultuurkamer en artsenkamer. Ook kwam er toezicht op de bevolkingsregisters, waardoor anti-Duitse personen er gemakkelijk uitgelicht konden worden. Ook mocht er niet gedanst worden. Voor veel andere zaken moest vergunning worden aangevraagd. Zo werden er nog meer maatregelen getroffen, waarbij verzetsmensen werden gearresteerd en velen daarvan geëxecuteerd.
Ook de NSB[2] liet zich niet onbetuigd. Rellen waren dan ook niet zeldzaam. De WA[3] provoceerde graag, waardoor rellen en arrestaties volgden.
Joodse ambtenaren en leidinggevenden werden ontslagen en mochten geen bezittingen hebben. Later werden veel Joden aan de hand van bevolkingsregisters opgepakt en via Westerbork (opvangcentrum in Nederland) naar Duitse concentratiekampen vervoerd. In Amsterdam, waar de meeste Joden woonden, werd een getto ingesteld. Toen was voor veel Nederlanders de maat vol en kwam het tot de z.g. Februaristaking[4] in 1941.
Ook in 1941 werd het persoonsbewijs ingesteld: een identiteitsbewijs, voorzien van foto, vingerafdruk en de nodige stempels. Dit persoonsbewijs moest men altijd kunnen tonen. Ik moest dit halen in de Apollohal in

[1] tegenwoordig: FNV
[2] Nationaal Socialistische Beweging, een Nederlandse politieke partij, die van 1931 tot 1945 heeft bestaan. De NSB was op nationaalsocialistische leest geschoeid en fungeerde tijdens de 2e wereldoorlog als collaboratiepartij.
[3] Weerbaarheidsafdeling, in het leven geroepen om pro-Duitse personen te beschermen. In de praktijk bestonden deze afdelingen uit een vergaarbak van uniformliefhebbers met een lage geweldsdrempel.
[4] De Februaristaking vond plaats op 24 en 25 februari 1941. Deze begon in Amsterdam en breidde zich later uit tot enkele andere plaatsen in Noord-Holland en Utrecht. Het was de eerste grootschalige verzetsactie tegen de Duitse bezetter en is ook in heel bezet Europa het enige massale en openlijke protest geweest tegen de Jodenvervolging.

Amsterdam. De Joodse burgers kregen er bovendien nog een grote **J** opgestempeld.

De eerste bezettingsjaren in Amsterdam

Ik was in 1934 – midden in de crisisjaren – met hulp van mijn vader, die daar ook werkte, bij Keesing in de Ruijsdaelstraat in Amsterdam in dienst gekomen als leerling letterzetter. Uiteindelijk kreeg ik een leerovereenkomst voor 4 jaar. Na die 4 jaar deed ik eindexamen voor letterzetter. Keesing was een bedrijf, dat o.a. puzzelbladen uitgaf en een soort knipselkrant van het wereldgebeuren (Keesing's Historisch Archief)
Ik kon na mijn militaire diensttijd in 1940 niet meer terug komen bij Keesing, want er was niet voldoende werk meer.
Ondanks alles vermaakten we ons wel in het begin van de bezetting. We gingen vaak dansen of naar Heck op het Rembrandtplein.
In de weekends trokken we met de fiets naar Bakkum. Ik was namelijk lid van een toneelvereniging "Kunst en Vriendschap". Dit was echter een dekmantel voor een ontspannings- en dansclub. We mochten van de Duitse autoriteiten niet vrij dansen. Dat mocht alleen in besloten kring. Later mocht dat ook niet meer. Er stond altijd iemand op de uitkijk bij het zaaltje in de Quellijnstraat. Als er bezoek kwam van de Duitsers, dan waren wij zogenaamd een toneelstukje aan het instuderen……
Als we naar Bakkum gingen, kreeg ik van thuis een broodbonnetje en wat jam mee en ook wel eens een stukje kaas. Alles was inmiddels alleen op bonnen verkrijgbaar.
's Avonds was alles verduisterd. Menigmaal ben ik in het donker tegen een boom of lantaarnpaal aangelopen. Vaak ging het luchtalarm. Dat waren de Engelse en Amerikaanse vliegtuigen, die op weg waren naar Duitsland om boven de steden hun bommenlast los te laten. We gingen dan in een portiek staan, waar we de zoeklichten konden zien. Dan kwam het afweergeschut van de Duitsers in actie. Het regende dan vaak scherven, afkomstig van de projectielen, waarmee was geschoten.

Mijn vader werkte nog maar 17 uur per week bij Keesing en kreeg zijn loon aangevuld tot 36 uur per week door het Sociaal Fonds. Na enige maanden maakten de Duitsers bekend, dat fabrieken en kantoren hun personeel moesten terugnemen. Voor mij gold dat niet, omdat ik in militaire dienst was geweest.
Dat betekende dus geen werk. Ik kreeg van de Typografenbond een uitkering van 9 gulden, 15 weken lang, daarna niets meer. In die periode heb ik nog 3 weken gewerkt bij Drukkerij Ruisendaal aan de Kromme Waal. Vaak kreeg ik van Pa een gulden of een pakje shag. Meer kon hij ook niet